

DE HERBERGIERSTER

Bij de makelaar t.o. Albert Heyn staat Café "De Baan" te koop. Zal "De Baan" nu ook dichtgaan? Twee café's gingen er al voor.

Een reden temeer om bij de herbergierster Toos van Venrooy-Tempelaars eens te gaan buurten. Een van die schakelpunten uit onze Oosteindse gemeenschap mag niet zomaar in de vergetelheid raken.

Een paar dagen na die ontdekking zit ik aan de koffie bij Toos in de gezellig ingerichte huiskamer. Vanuit het café walst een zacht muziekje de huiskamer binnen. Bij het venster houdt Tommy, de hond, de wacht. Aan zijn omvang is te zien dat hij bij Toos niets tekort

komt.

Net als we onze babbel hebben ingezet, belt zoon Arjan op. Hij heeft een halve dag vrij genomen om samen met moeder het graf van vader Jan te gaan verzorgen. Het is hun geschenk voor vaderdag. Het doet me denken aan de oude Grieken. Een paar duizend jaar voor Christus gingen die ook zo vol piëteit met de gestorvenen om; vierduizend jaar later gebeurt in Oosteind hetzelfde.

DE GESCHIEDENIS VAN DE BAAN

Het café heette vroeger "Café Biljart". Toos haar grootouders stonden er al achter de toog. Hun familienaam was Wijnands. In Oosteind kenden ze alleen "den Teun".

Er werd toen nog niet getapt Wel kon je er een flesje licht of bruin bier drinken, rode of gele priklimonade, champagnepils, ouwe en jonge Klare, een cognacje met suiker, en vooral het zelfgemaakte "schilletje". Voor een flesje "Drie Hoefijzers" betaalde je 15 cent of 7 voor een gulden. Het reepje Kwatta en het Willem II-sigaartje waren voor de minder getrainde drinkers.

Het café was in de grote huiskamer. In de kamer ernaast had Marie Wijnands, de zus van moeder Naan, haar voorraad ellengoed. Piet van Dongen, haar man, ging met paard en wagen de baan op.

Naan nam het café over. In 1918 trouwde ze met Janus Tempelaars. Maar in Oosteind kenden ze alleen "De Blauwe". Die bijnaam dankte hij aan zijn rode haren.

Ze kregen drie kinderen: Anton, Koos en Toos. Vader Janus werkte overdag op de schoenfabriek in Dongen en moeder Naan voorzag de dorstigen van drank. Als de cafébel rinkelde, moest ze de melk, die bijna kookte, weer afzetten. Als vader thuiskwam kon ze voor het eten zorgen. Van 's morgens tien uur tot 's avonds elf uur waren ze open. Werkvolk en boeren, die na een dag van noeste arbeid langsreden, kwamen vlug een flesje bier vatten. Zondags, na de Hoogmis, werd er gebiljart, gerikt en gebuurt. De boeren en werkmensen hadden hun

eigen stamtafel. Bij slecht weer was het ook goed schuilen onder de veranda. De kapotte fietsen, dankzij de macadamweg, en de lege carbidlantaarns, leverden hun bijdrage aan een vaste klantenkring.

Tijdens de oorlog hing er niet alleen een bordje "Verboden voor Joden" aan het raam, maar was het café gesloten voor de Oosteindse mens. De Duitsers hadden het gevorderd. Met wel 20 soldaten lagen ze te slapen op de cafévloer.

In 1958 ging het café weer over en nu naar de dochter. Toos werd de trotse eigenares. Haar twee oudere broers voelden er niks voor om cafébaas te worden. In hetzelfde jaar trouwde Toos met Jan van Vernooi uit Den Hout. Ze had hem 7 jaar tevoren leren kennen op de bruiloft van haar broer Koos.

Tot twee keer toe moderniseerden Jan en Toos het café. 30 Jaar geleden werd de veranda naar achteren geplaatst en 12 jaar geleden verdween die helemaal om plaats te maken voor het biljart en de toiletten.

De toog werd nu een bar met schemerlampjes erboven en barkrukken ervoor. Toos bleef wel dezelfde. Ze bleef gewoon zichzelf. Het café is nu het trefpunt van een 11-tal van de meest uiteenlopende verenigingen: de bridgeclub, op toerbeurt het Oranjecomité, 't Horstje en de Baanbrekers, de Blauwe Boertjes, de dansclub en ga zo maar door. Ze hebben er allemaal hun stamcafé.

Toos woont nu al weer drie jaar alleen. De geschiedenis van het café zegt, dat de dochter de zaak overneemt. Het is een prachtig voorbeeld van die merkwaardig onbewuste estafettestokjes, die families aan elkaar doorgeven. Toos heeft geen dochter. Zoon Arjan heeft een goede baan bij de ABN / AMRO. Net als zijn ooms voelt hij er niks voor om cafébaas te worden. Nu Toos ouder wordt, wordt ze gedwongen de zaak te verkopen.

DE SOCIAAL WERKSTER

Met haar vriendelijk gezicht is het Toos aan te zien dat ze zich gelukkig voelt in de herberg. Ze veroverde een aparte plek in de Oosteindse gemeenschap. Het lief en leed, het komt er allemaal over de vloer.

De bruiloften en de begrafenis, het mooie en het lelijke van getrouwd-zijn, het trefpunt voor ontluikende liefde en het liefdesverdriet staat aan de toog. Het is de smeltkroes van het echte leven.

Toos stond er, luisterde veel en ging niet tot praten over. De wijze levensinstelling van begrip, neutrale plaats innemen, mondje dicht, gaf haar moeder d'r met de paplepel in. Nu moeten jonge mensen vier jaar naar de sociale academie om o.a. datzelfde te leren, wat Toos in haar opvoeding meekreeg.

In de 35 jaar dat Toos kastelein is, was er nooit bonje. De politie moest nooit optreden. Bij een dreigende ruzie heeft ze haar eigen tactiek. Bij abnormale stemverheffing gaat ze de glazen ophalen en laat dan terloops vallen: "*We zijn hier wel voor ons plezier*", en het werkt.

Toos mocht koppelaarster zijn voor de klant die niet aan de vrouw kwam. Ze zorgde voor droge kleren als er iemand een landing in de gracht gemaakt had. Ze was de stille organisatorische kracht achter de carnavalvereniging van de Blauwe Boertjes. Terecht werd ze na 25 jaar trouwe dienst tot erelid uitgeroepen. Straks, als ze na 62 jaar Oosteind verlaat om in Oosterhout-stad te gaan wonen, zal ze dit allemaal missen. Ze knipt niet alle banden door. We zullen haar terugzien op Oosteind tussen de bejaarden en met haar dansclub. De 11 verenigingen en verdere klandizie laat ze niet in de steek. De enige conditie bij de verkoop van het café met woonhuis is, dat de nieuwe eigenaar haar zaak voortzet.

En Toos, die leeft voort in alles wat ze achterlaat.